ANUL XIII, No. 21 — Numărul 25 Bani — 7|20 APRILIE, 1919

DOBROGEA JUNA

DOBROGEA A DOBROGENILOR — Director: CONSTANTIN N. SARRY

ABONAMENTE: Pe un an . . . 40 Lei — Pe 6 luni . . . . 22 Lei
Anunciuri şi reclame după învoială

Organ al revendicărilor naţionale ale Dobrogenilor

REDACŢIA şi ADMINISTRAŢIA: BUCUREŞTI.— STRADA PĂTRAŞCU-VODA, No. 4
Manuscrisele nu se înapoiază

BALADA PAŞTELUI DE-ACUM

Dobrogenilor sărmani.

Când se vor ceti rândurile de faţă, pe buzele credincioşilor creştini de toate naţiile va flutura voiosul: «Hristos a Inviat!»

Ninse petale de pomi înfloriţi, podobind grădinile, vor desfăta belşugul bucuriei fericiţilor—tinzând deopotrivă să lumineze sufletele tuturor, chiar şi pe ale celor mai năpăstuiţi!

Glasul clopotelor va vesti Sfânta Înviere...—şi din mângâierea acestei dulci bucurii se va crede că se vor înfrupta şi năpăstuiţii fii ai Dobrogei celei fără de noroc...

Dar nu... Nu, nu!

Nu-i mai apăsaţi şi cu aşteptarea asta, pe amărâţii noştri; căci destule triste deznădăjdiri—pe urma frumoaselor iluzii—le-aduce ziua care vine...

Creştini şi ei, suflete şi dânşii, întorşi din bejenie după doi ani de neagră suferinţă de pribegi, bogaţii copii ai Dobrogei de altădată, *astăzi sunt străini la ei acasă.*

Gospodăria împrăştiată; casele dărâmate; stânele pustii; oile nicăiri; stânile arse; vitele luate; avutul distrus; bucuria prădată.

— Cine să le vină 'n ajutor?

Spinii ei au fost aceiaşi în toate timpurile — şi *nu lacrămile lipsei vor înmuia spinii năpăstrei.*

Orăşenii? Dânşii au destul de lucru cu «trebşoarele» şi cu picicica lor.

Proaspeţii îmbogăţiţi? Aceşti cuţăi ai cinstei, ai cuviinţei, ai celui mai elementar bun simţ, demult sunt ticăloşi.

Doamnele române? E greu. Proverbul va trăi deapururea. Stocurile de pudră şi parfumerii ce ne sosesc, cer «rosturile» lor. Cioculateria şi smochinele îşi pretind savura—şi cine va da acest plăcut tribut de nu «elita»?—D-poarele? Au, poate, «griji» mai serioase. Posibil chiar că vor avea de ascuns vreun trăit «dulce suveuir nemţesc» menit ca să le îndispună azi—iar *excepţiile*, asemenea nouă, vor privi în gol, gândind neputincioase la *ce au fost*... şi *ce-au ajuns!*

. . . . . .

E sărbătoarea Învierii...

— Strigaţi «Hristos a Inviat!», pribegilor.

E imnul care te îmbie la viaţă...

— Strigaţi «Hristos a Inviat!», bătrânilor răpuşi de amarul deznădejdei.

Toată firea surâde. Pământul, podobit cu verdeaţa primăverii, s'a gătit de sărbătoare...

— Strigaţi «Hristos a Inviat!», copii şi copilaşi aurii.

— «*Doamne al Puterilor, fii cu noi!*»

Cruţiu-Dolasăliţe

Despre nevoile de organizare ale Dobrogei

de Ing. V. BANCIU.

In România mărită cu toate ţările surori, Dobrogea formează o provincie aparte, menită să joace un rol mult mai important decât cel avut înainte de război.

Se face greşeală, când în toate discuţiile şi scrierile economice se pomeneşte numai de importanţa Constanţei ca port, şi de ţara Dobrogei nu se vorbeşte aproape nimica.

Pentru cine nu ştie, trebue să afle, că Dobrogea are importanţa ei specială pentru următoarele:

1) Agricultura, care în afară de câteva regiuni se poate pune din toate punctele de vedere pe aceeaşi paralelă cu cea din vechiul regat şi Basarabia.

2) Cultura viilor, căreia trebue dată toată atenţiunea, fiindcă s'a dovedit că poate prospera în apropre toate regiunile, lăsând la o parte rezultatele frumoase din regiunea Cogealacului, a Sarighiolului, Orecilor etc.

3) Pescăria, care are o importanţă capitală, dată fiind abondenţa lacurilor, ghiolurilor, a bălţilor şi în special a Deltei.

4) Economia de vite. Se ştie la ce stadiu de înflorire ajunsese această economie înaintea războiului. — In ceeace priveşte caii dobrogeni, faima lor ajunsese departe.

5) Minele şi carierele. Dacă produsele carierelor dobrogene au fost cunoscute şi exploatate de mult timp, este puţin cunoscută însă bogăţia în minereuri, şi pe acest teren este încă mult de explorat. Necesităţile războiului au făcut ca Ministerul de Răsboi prin direcţia Muniţiilor, să intensifice exploatarea piritelor cuprifere dela Mina Altân-Tepe cu mijloace primitive ce le avea la dispoziţie şi rezultatul a fost foarte mulţumitor cu toate greutăţile de transport, de concentrări şi în urmă de mobilizare. Cel puţin a făcut faţă necesităţilor industriale şi în special a industriei petrolului, şi dacă nu intervenea evacuarea forţată a Dobrogei şi a Munteniei, aceasta mină putea furnizza pentru tot timpul războiului pirita necesară pentru a îndestula cu acid sulfuric toate rafinăriile de petrol, fabricele de hârtie şi de celuloză, iar din cenuşa rezultată după arderea piritelor, s'ar fi fabricat sulfatul de cupru atât de necesar viilor.

6) Bogăţia silvică. Această avuţie a fost foarte neglijată şi puţin rentabilă. Nu e vorba de ceeace s'ar putea exploata imediat după răsboi, cât de ceeace va trebui să se cheltuiască pentru înzestrarea Dobrogei cu păduri prin plantaţii sistematice şi bine conduse. Statul are destule terenuri şi ar face o greşeală, dacă n'ar rezerva întinderi suficiente pentru plantările viitoare şi le ar destina pentru expropriere.

7) Comerţul şi industria. Nu e de ajuns, ca să se reducă comerţul numai la oraşul Constanţa. El trebue să cuprindă toate regiunile dobrogene.

Industria deasemenea poate să se alimenteze cu materii prime dobrogene.

In general Dobrogea nu trebue privită numai ca o regiune de tranzit pentru scurgerea bogăţilor ţărilor româneşti către Mare, sau dela Mare către aceste ţări, ci ea singură ascunde izvoare de bogăţie în aproape toate ramurile economice, cari au tot dreptul trebue puse în valoare.

Să nu se uite însă, că pentru progresul economic ce trebue să-l aibă Dobrogea se mai cere o intensificare extraordinară a culturii naţionale pe teren şcolar şi bisericesc.

Aceste sunt chestiuni, cari se impun cu toată vigoarea. E întrebare: cum se vor putea realiza repede şi bine?

Se vorbeşte şi se scrie de descentralizare pe toate terenurile. Se proiectează a se da o importanţă mai mare consiliilor judeţene, comunale etc. Vor fi bine toate acestea ca chestiune de gospodărie internă, dar le vor lipsi elementele, cari sunt chemate *să producă, să creeze, şi să dea avântul* de progres, ce reclamă necondiţionat Imprejurările noui de mâine.

Cu aceste modificări nu s'a rezolvat chestiunea descentralizării. Toate aceste formaţiuni vor gravita tocat tot în sfera intereselor politice ad hoc, şi tendinţele de independenţă şi iniţiativă ale unora vor fi suprimate, dacă sunt contra intereselor politico-personale dela centru.

Unei provincii ca Dobrogea compusă din 5 judeţe (împreună cu Delta) îi va trebui o organizaţie de administraţie quasi independentă, dată fiind atât poziţia geografică, cât şi condiţiile economice speciale ce o caracterizează.

Inima, care va împărţi sângele necesar pentru susţinerea şi desvoltarea organismului său, va trebui să se afle în interiorul acestui organism, iar nu afară la Centrul ţării, adică capitala ţării, pentru că oricât ar bate de tare nu'i va putea distribui dela o distanţă aşa de mare în cantităţi suficiente, — şi organismul va lâncezi.

Dobrogea va trebui să aibă totdeauna un om al ei, poate să'i cheme administrator, guvernator, ministru, comisar sau orice altă numire, nu importă.

In persoana lui, ucesta va trebui să întrunească quintesenţa tuturor aspiraţiunilor şi necesităţilor acestei provincii.

Interesele judeţelor dobrogene vor gravita spre centrul Dobrogei, şi legăturile parţiale ale fiecărui judeţ vor fi legate cu centrul.

In viitoarea organizaţie a României Mari nici nu mai poate fi vorba ca judeţele să lucreze răzleţite, ci vor fi forţate să se grupeze într'un bloc, care va prezinta o oarecare omogenitate.

Aşa va trebui să fie neapărat şi cu judeţele dobrogene.—In Statul-Majorul persoanei, care va reprezenta Dobrogea se vor grupa oameni, cari li vor servi de consilieri tehnici pentru toate ramurile economice şi culturale, şi anume: agricultură, economie de vite şi viticultură, silvicultură, mine şi cariere, pescărie cu industriile anexe ca fabrici de conserve etc. instrucţia şcolară şi religioasă etc.

De aici se va face contactul cu interesele generale ale României Mari şi tot de aici va porni acţiunea pentru executarea lucrărilor pe toate terenurile economice şi culturale ale Dobrogei.

Dacă înaintea războiului se mai putea alerga pentru orice nimic la Capitală, ca să se rezolve de ministere orice lucrare, numire în funcţiuni sau alte mărunţişuri, de azi înainte va fi imposibil, şi dacă se va mai urma tot aşa, toată maşinăria greoaie a Statului va trebui fatal să se oprească deodată.

E o aplicare practică în transmisiunea energiei electrice ca: energia pornind dela un generator central pe linii magistrale de înaltă tensiune, să fie interceptată de anumiţi transformatori, care li vor schimba tensiunea şi vor distribui mai departe prin firele speciale de mai mică tensiune energia strict necesară pentru regiunea deservită de acest transformator.

Acelaş principiu trebue să se aplice şi în mecanismul complicat al administraţiei.

Unul din transformatorii de energie administrativă-socială va trebui aşezat în centrul Dobrogei, după cum vor mai fi altele în Transilvania, Banat, Bucovina, Basarabia etc. şi dela acel transformator se va distribui energia necesară tuturor aparatelor din întreaga provincie.

Observăm azi cât de neajutorată este Dobrogea. Toate încercările parţiale pentru ameliorarea situaţiei economice au un slab efect. Intervenţiile parţiale deabia dacă se iau în considerare, dar până la un punct de executare mai este mult de aşteptat.

Nici cel puţin pentru ajutorarea orfanilor Dobrogei nu există o organizare specială şi ar fi interesant de ştiut, ce s'a făcut până acuma în această chestiune.

Ne închipuim ce serviciu mare s'ar face Dobrogii, dacă s'ar concentra toate chestiunile la un loc, cari s'ar studia de factorii competenţi ai organizaţiei centrale, de unde, se va aviza pentru luarea de măsuri necesare în toate direcţiunile vieţii economice, culturale şi naţionale dobrogene.

Desigur, că asupra organizărei de descentralizare vor apare diferite studii şi se vor ciocni diferite idei; consider însă o obligaţie pentru toţi oamenii, cari judecă şi au inimă pentru Dobrogea, să şi dea contribuţia intelectuală pentru elucidarea deplină a chestiunei pe care am ridicat-o şi expus-o deocamdată numai în teză generală.

O durere ca multe altele

Orfanii din toată ţara au primit ajutoare; orfanii Dobrogeni au fost uitaţi; credeam că este o scăpare din vedere trecătoare.

Refugiaţilor din toate judeţe li s'au dat parte din despăgubiri; Dobrogenii, cei mai cruţi loviţi de răsboiu, n'au avut parte de nimic. Le va veni rândul mai târziu — mi-am spus.

Iotoarcerea pribegilor din toată ţara s'a făcut în pripă; Dobrogenii au fost uitaţi prin gări cu săptămânile, lăsaţi să piară de foame pe liniile feraţanului — Nu-s mijloace, credeam.

Dar cu timpul m'am convins că *sunt de toate*, **numai bună voinţa lipseşte pentru Dobrogeni**... Şi această mă-lipsire, dela noi a trecut dincolo peste munţi.

Duminica trecută, 13 Martie, şcolele militare din ţară au depus jurământul. Un preot ardelean, bun orator, bun român, — după cele ce-a spus ..., fost'un entusiasm fără margini, *a pomenit toate, dar toate, frăţietăţile româneşti*, **afară de Dobrogea.**

Elevii cari au depus jurământul, şi printre cari erau mulţi Dobrogeni, ce-au zis remarcând acest fapt?

E trist, dureros!

Şi tocmai un preot ardelean să uite pe cei cari poartă durerea neamului? **Aliman.**

Ca la noi la nimeni!

— Ce se petrece la Tulcea —

Oricât de banală ar fi ajuns zicala, cu care intitulăm rândurile ce urmează, totuşi n'am găsit cuvinte care să redea mai succint şi mai caracteristic ceeace se petrece în cel mai mare port dunărean din Dobrogea. Seria de fapte expuse mai jos ne scuteşte de orice comentarii.

Au sosit, bunioară, 7 vagoane de petrol, însă distribuţia acestuia nu începe până ce nu se va fi vândut petrolul de pe piaţă, pus în consumaţie de depozitarii Chirilă Samoil şi Morav, favoriţi ai regimului. Din cauza aceasta populaţiunea trebue să plătească acest articol cu 6-7 lei litrul.

S'au adus de asemenea 67 vagoane de lână australiană, din care 16 destinate primăriei de reşedinţă, iar restul comunelor din judeţ. Şi efectuarea distribuţiei acestui aliment întâmpină însă piedici, care de altfel nu se cuvin. In special de ţărani, deprinşi acum cu o altă hrană; rumegătura de lerestrău. Lâna sosită—se spune—se va păstra până aproape de alegeri, când conştiinţele cetăţenilor au nevoe de mai multe... calorii.

Să mai vorbim şi de cele opt vagoane de orz sosite prin Federala locală şi a căror distribuţie nu aşteaptă decât scurgerea timpului semănatului?

Dacă trecem dela aceste chestiuni de domeniu general la altele de ordin mai special, vom descoperi că d. inginer Sălăgeanu, şeful serviciului tehnic al primăriei de Tulcea, a angajat cu contract reconstruirea Băncii Agricole din localitate. Ştie seninul (tipograful culesese: senilul) primar al oraşului nostru ca, în conformitate cu art. 27 al legii de organizare a corpului tehnic, numitul inginer-funcţionar urmează a fi trecut imediat, ca pedeapsă disciplinară, în cadrul disponibil?

Regimul bunului plac şi al arbitrului trece însă la noi de barierele oraşului de reşedinţă: Astfel, subcomisarul portului Kilia Nouă refuză a admite ca act de identitate paşaportul român prevăzut şi cu fotografia posesorului. Ce ar fi fost de prestigiul statului şi de nervii ministrului nostru de externe, dacă un asemenea «afront» s'ar fi petrecut într'un port străin?

Un dascăl dela Istru

Dobrogene

— ¡Cristos a Inviat Dobrogeni! Trăiţi Paştele iarăşi la casele voastre, în pământul vostru. Toate durerile pribegiei au trecut; Dumnezeu să vă ajute şi să vă dea noroc, mult noroc..., câtă fâină şi-am oprit pentru ei contribuabilii Medgidiei. N'aveţi de ce vă plânge, căci socotesla lor a fost scurtă şi precisă: decât să dea fâină puţină la capete multe, au dat fâină multă la capete puţine. Rezultatul sevleş! Bu, nu s'a mai pierdut cu câlţărituri. Şi la drept vorbind, ce cumnari puteau face Medgidienii cu un pic de fâină? Aşa mai bine, ei mari fac din toată fâina şi mănâncă pentru toţi.

Asta da, halal administraţie; aşa socotreală mai pricep şi eu! Ce cartele, ce honuri, ce coadă? Lasă, domnule, să fie frăţie. Bravos Medgidia! Tot aşa bucăte, până vom ajunge dela cumnaci la . . . . covrigi.

Ion Târbacă

Note din Război

Luptele din Dobrogea

DE

Locot. de rezervă Stegăroscu Al.

20, August 1916, Brăila.

In fine s'a pus capăt întrebării ce începuse să ne obsedeze ca un vis urât: «*intrăm sau nu intrăm?*». «Guvernul a ordonat mobilizarea şi a declarat război Austro-Ungariei, iar trupele Ruse au început să sosească în Dobrogea», — cam acestea erau veştile de prin gazete. Preamăt! Entusiasm! Unii erau sceptici, alţii optimişti. Cazărmile au început a se popula. La Regiment era un «du-te-vino» necontenit. In câteva zile a fost gata şi regimentul nostru 38 Infanterie. In oraş apare primele comunicate oficiale, îmbulzeală mare în jurul afişelor, toţi comentează. Se citeşte:

«*Armata Română a trecut frontiera Carpaţilor, au fost ocupate localităţile Braşov etc., înaintăm spre Sibiu. Bulgarii au ocupat frontiera de sud a Dobrogei.*»

Pe Dunăre «curgeau la deal» şlepurile cu Armata Rusească. Multă lume, de dimineaţă până seara, stătea în port spre a striga «Ura» la trecerea Ruşilor. Speranţe mari se puneau în Ruşi şi în armata noastră bineînţeles. Nu mă prindea nici somnul nici mâncarea, aşteptam şi noi cu îngrigurare «piecarea».

In fine soseşte ordinul: «plecăm în direcţia Silistra, cu şlepurile pe Dunăre».

Seara comunicatul oficial aduce vestea că Turtucaia a fost «investită» de către inamic şi se dau lupte mari. Am pornit de la Cazarmă după amiază, regimentul cu 3 batalioane, muzica cânta, drapelul destăşurat; am trecut pe străzile oraşului plin de lume, care ne-a azvârlit fiori în cale, adresându-ne urări de izbândă. Un preot, pe o stradă, improvizase un serviciu religios şi ne-a stropit cu apă sfinţită. S'a rugat lui D-zeu, să mergem cu bine, să apărăm Patria!

In port se adunase tot oraşul Brăila, tot judeţul, mulţi din Dobrogea, ca să urese drum bun şi izbândă celor care plecau. Fiinţe scumpe care mergeau să şi facă datoria şi din care mulţi vor rămâne pe acolo...

Au trecut câţiva pe Dunăre câteva şlepuri cu Ruşi, mergând în sus.

A fost un delir! s'a strigat ura, s'au fluturat batiste, nădejdea era mare!

Aranjându-se şlepurile şi îmbarcarea fiind terminată, s'a ordonat plecarea.

Soarele scăpăta la orizont, Dunărea era liniştită, ţărmul plin de lume, muzica întona frumosul marş «oficialul Nr. 6», iar noi cuvârşiţi de felurielele senzaţii ce ne stăpânea sufletul atunci, luptam greu cu duioşia momentului. — «Ura!» — batiste fluturând, femei plângând!

Şlepurile sunt trase în la deal, muzica cântă mereu, Brăila rămâne în urmă din ce în ce, înoptează! O zi şi 2 nopţi facem drumul până la Silistra.

Portul Constanţa

de Ing. Const. BUŞILĂ.

IV.

Sacrificiile făcute de poporul românesc, în cele 18 luni de răsboi se vor încheia azi prin pacea pe care puterile centrale ne-o impun. Nu noi ne-am creiat situaţiunea în care ne găsim, dar noi vom fi acei ce vom suferi urmările trădărei ruseşti, de mult plănuită şi executată cu concursul evoluţiei anarhice ce s-a petrecut în fostul imperiu ţarist.

In primul rând tratatul de pace prevede cedarea de către România a Dobrogei până la Dunăre, cu clauza pentru puterile centrale de a «purta grija» pentru menţinerea drumului comercial al «Românei spre Marea Neagră; via Constanţa». Apa dar Dobrogea, pentru care România a făcut atâtea sacrificii în cei 38 de ani cât a avut o în stăpânire, provincia în care progresele realizate în acest interval de timp sunt aşa de mari, va fi mâine deslipită de ţara noastră pentru a intra în stăpânirea Bulgarilor sau a unei «Aktiengesellschaft» germano-austro-ungaro-bulgaro-turc. Istorici şi etnografi pot discuta pretenţiunile Bulgarilor asupra Dobrogei, *atâtem face toate dovezile şi valorifica toate drepturile româneşti asupra provinciei, mai presus de toate azi însă este forţa germană, care cu concursul aliatului nostru trădător, ne smulge Dobrogea, făcându-ne favoarea «a purta grija» ca să avem o cale comercială la Mare.*

Bogăţiile Dobrogei puse în favoare prin munca şi sacrificiile făcute de poporul românesc timp de 38 de ani, lucrările dela Dunăre, reţeaua căei ferate Cernavoda-Constanţa, lucrările de mărire şi amenajare a portului Constanţa şi toate celelalte îmbunătăţiri făcute de statul Român şi cari ne au costat muncă, sacrificii şi sute de milioane, ne sunt pur şi simplu luate prin câte va cuvinte scrise sub titlul unui tratat de pace.

Constanţa nu va fi românească, portul Constanţa nu va fi portul nostru naţional, Constanţa nu va mai servi pentru comerţul liber al grâielor, lemnelor şi petrolului, produse la noi. Mâine vom fi toleraţi ca să ne exportăm produsele ţărei prin portul creiat prin munca şi cu banii noştri, şi acest export va fi făcut după normele ce ne vor fi impuse dela Berlin, Viena, sau poate chiar dela Sofia. Mâine nu vom mai putea importa prin Constanţa materiale de cari vom avea nevoe şi pe cari să le fi cumpărat în ţările cu cari am putea avea relaţiuni comerciale. In acord cu interesele noastre economice, deţinătorii portului Constanţa vor purta grija ca să avem liberă calea comercială prin Constanţa, dar numai pentru produsele a căror provenienţă ar fi în conformitate cu interesele lor economice.

Portul Constanţa nu va mai fi portul unde să opereze vapoarele sub pavilion românesc, căci alte navi, purtând alte culori şi reprezentând alte interese, le vor lua locul şi vor cauta să ducă departe grânele şi petrolul ce se va scoate din pământul românesc. Navigaţia noastră maritimă este tot aşa de lovită ca şi comerţul nostru.

Situaţiunea ce ni se creiază prin răpirea Dobrogei şi prin urmare a singurei noastre ieşiri la mare, este cea mai mare lovitură, ce se dă vitoarei desvoltări libere a economiei ţărei, căci nu toleranţa ce ni se promite de a putea utiliza calea

Biblioteca Judeţeană „Ioan N. Roman” Constanţa

ALTERARE

DIN CAPITOLUL

Christos n'a înviat!

Un-asemeni tăinuit, repet
Nemuri primitivei
De ani și ani nu se scoase
Și azi, Iovei,
Simbolic, mistic legănare
Intre Dumnezeu
Și fiere trăitoare pământ
Și negrăitoare. Fior

De-aproape douăzeci de ani,
O zi pe an odihnă,
Când oștenii umili și cruzi trăiau
Și din spre Cetatea sfântă, —
De-aproape primii, mărturisind,
Legământ biruitor,
Iar credinciștii cer, tremurând,
O rugăm de ocrotire.

De ani și ani buni, fiecare,
Pe un odihnit vine
Și amintirea-atâtor, pe,
O sorbim de frăție.
De ani și ani cerescul fiu
Se-ntoarce-i prăznuire
Ne-predică cuvântul viu
Și veșnica iubire.
De ani și ani, Iovei, Iovei
Ne-ntoarce cu putere
Că pământul nu-ntreg
Și-urmașii frăiește:
De ani și ani, o zi pe an,
O zi pe an odihnă,
Când frați, fiii lui Christos, oștenii
Ne-ntoarce, spre Cetatea sfântă, —
O zi pe an dela Paștile,
O zi dela Iuliul.

Neuitatu-ș-ș-ș